

ADVOKATLIK FAOLIYATI HAQIDA

Lutfullayev Mirzohid Saloxitdinovich,

“Jinoyat protsessida advokat ishtiroki”

Ijtimoiy- gumanitar fanlar kafedrası assistenti.

Annotatsiya: Ushbu maqolada advokatlik faoliyati, kasb etikasi, advokatning sudda ishtiroki haqida so‘z yuritilgan. Jinoyat protsessida advokat ishtiroki xususida ayrim mulohazalar bildirilgan.

Kalit so‘zlar: Advokatura, advokat faoliyati, jinoyat protsessi, kasb etikasi, qonun va farmoyishlar.

Advokat, yuridik masalalarda tahsilni tamomlagan va ilmiy ko‘nikmalarga ega bo‘lgan shaxsdir. Advokatlar murakkab huquqiy masalalarni tahlil qilish, xalqaro va davlat qonunlariga asoslangan xizmatlarni ko‘rsatish, mijozlarga yuridik maslahatlar berish va ularni sotib olishda yuridik masalalar bilan bog‘liq muammolarni yechishda yordam berish bilan shug‘ullanadilar.

Advokatlar, mahkamalarda qonuniylikni ijro etish, davolarni tayyorlash, ijtimoiy va siyosiy tashkilotlarga yuridik maslahatlar berish, hakamlilik qilish va hokimlik qilish kabi vazifalarni bajarishadi. Ular davolarni ta‘lim, mashinalar va boshqa turli xizmatlar orqali yechishadi.

Advokatlik sohasida faoliyat ko‘rsatish uchun bir necha talablar mavjud bo‘lishi kerak. Bu talablarga o‘zlashtirish uchun shaxslar, yuridik fakultetni tamomlagan, advokatlik sertifikatini olish uchun davlat imtihonidan o‘tishlari kerak. Shuningdek, ko‘plab davlatlarda davlat tomonidan o‘tkazilgan advokatura sertifikatsiyasi tizimiga ro‘yxatdan o‘tish talab qilinadi.

Advokatlar uchun etik qonunlar va huquqiy yukumliliklar ham mavjud. Ular mijozlar bilan maxsus xavfsizlikda ishlash, maxfiylik ma‘lumotlarini saqlash va maxfiylikni muhofaza qilish, murojaatlar va umumiy munosabatlarda adolatsizliklardan saqlanish, huquqiy nizomga rioya qilish va qonunlarni hurmat qilish kabi asosiy prinsiplarga amal qilishlari talab qilinadi.

Advokatlar, jinoyatchilik, oilaviy masalalar, korporativ huquq, intellektual mulk, soliq huquqi, shaxsiy yoki korxonaga muammosi, shartnomalar va boshqa yuridik masalalarda xizmat ko‘rsatishlari mumkin. Ular dastlabki hujjatlarni tayyorlash, murojaatlar va shikoyatlarni yechish, uzoq muddatli yuridik strategiyani tuzish, majburiyatlar va talablarga rioya qilish, davolarni taqdim etish va mahkamalarda ijro etish bilan shug‘ullanadilar.

Advokatlar huquqiy masalalarda murakkabligi va javobgarlikni ta‘minlash uchun o‘zlarini tahlil qilish, bilim va tajribalarini yaxshilash, yangiliklarni kuzatib borish va huquqiy yangiliklardan xabardor bo‘lishlari kerak. Shunday qilib, advokatlar

huquqiy tizimning muhim va qo‘llaniladigan qismidir va insonlarga huquqiy himoya va maslahat berishda katta o‘rin tutadilar.

Advokat o‘z faoliyatini amalga oshirishda axloq va odob normalarini buzmasligi lozim. Advokat himoyani amalga oshirishda yoki vakillik vazifasini bajarishda tanlagan taktik usullarning mezon sifatida ularning nafaqat qonunga, balki axloq normalariga ham muvofiqligi hisoblanadi. Ya’ni advokat tomonidan qo‘llanadigan taktik usul axloq normalariga mos bo‘lishi, protsess ishtirokchilarining sha’ni va qadr-

qimmatini kamsitmasligi lozim. Axloqiy taklik usul jinoyatni himoya qilishga va uni oqlashga qaratilmagan, u himoya ostidagi shaxsning himoyasi masalalari bilan cheklangan. Advokat o'z mijozining quli, odil sudlovning adolatli jazosidan qutulib qolishda yordamchisi bo'lmasligi lozim. Jinoyat protsessida himoyachining u bilim va chuqur halollik bilan qurollangan, usullar qo'llashda mo'tadil, moddiy jihaldan beg'araz, mustaqil e'tiqodli inson sifatida baholaydi. Axloqsiz, odobsiz vosita va metodlar qonunga zid keladi, demak huquqiy baholanadi, bu bevosita va metodlarni qo'llaydigan advokatlar esa intizomiy yoki amaldagi qonunchilik bo'yicha boshqa javobgarlikka tortilishi mumkin.

Advokatning jinoyat ishlarini yuritishda ishtiroki, bu jarayon-da uning maqomi, huquq va majburiyatlarini to'liq anglab yetish uchun advokatning jinovat protsessida ishtirok etishi umumiy huquqiy asoslarini ko'rib chiqish lozim. Jinoyat protsessida himoyachi yoki vakil sifatida ishtirok etayotgan advokat O'zbekiston Respublikasi Jinovat-protsessual kodeksining quyidagi xususiyatlarini bilishi kerak.

O'zbekiston Respublikasi Jinovat-protsessual kodeksi, ilgari amalda bo'lgan Jinovat-protsessua) kodeksidan farqli ravishda, qonuniylik prinsipiga asoslanadi, inson erkinligi va shaxsiy daxlsizligi, odil sudlov mustaqil, xolis sud tomonidan amalga oshirilishi, aybsizlik prezumpsiyasi, sud ishlarini yuritishda tortishuv, taraflar tengligi kabi eng asosiy umuminsoniy qadriyatlar ustuvorligini mustahkamlaydi. Keyingi yillarda sud ishlarini yuritishda tortishuv prinsipi jinovat protsessining asosiy prinsipidan biriga aylandi. Sudning xolisligini ta'minlash borasida qator chora-

tadbirlar ko‘rildi. Chunonchi Jinoyat-protsessual kodeksida sud ayblov yoki himoya tarafida turmasligi hamda ularning biron-bir manfaatlarini ifodalamasligi belgilab qo‘yilgan. JPKning 25-moddasi 6 qismiga ko‘a, sud xolislik va beg‘arazlikni saqlagan holda taraflar protsessual majburiyatlarini bajarishlari va berilgan huquqlarint amalga oshirishlari uchun zarur sharoitlar yaratib beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rustambayev M. H. O‘zbekiston Respublikasida advokatlik faoliyati: darslik / M. H. Rustambayev, U.A. Tuxiasheva; O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi. Toshkent davlat yuridik instituti. — Toshkent: O‘zbekiston faylasuflari m iiliy jamiyati nashriyoti, 2012 — 384 bet. I. Tuxtasheva I.J.A.
2. Вайпан В.А. Настольная книга адвоката: постатейный комментарий к Федеральному закону об адвокатской деятельности и адвокатуре. / В.А.Вайпан // -М.: Юстицинформ, 2017 г. –С. 704;
3. Строгович М.С. Защита по уголовным делам. –М.: Госюриздат 1948. –С. 223;3. Б.Саломов “Адвокат ва касбий махорат муаммолари”, -Адвокат, 2019, № 1;
4. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 06.03.2019-y., 03/19/527/2706- son, 05.09.2019-y., 03/19/563/3685-son; 09.02.2021y. 03/21/670/0089-son, 09.02.2021-y., 03/21/671/0093-son)
5. “Advokatlik faoliyatining kafolatlari va advokatlarning ijtimoiy himoyasi to‘g‘risida” gi qonun (Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son; 04.08.2022-y., 03/ 22/786/0705-son)